

فارن پالیسی: گنجه آذربایجان، اهرم فشار روسیه بر غرب است

نشریه فارن پالیسی در گزارشی نوشت: تنها راه انتقال انرژی آسیا به اروپا بدون عبور از روسیه و ایران، گنجه آذربایجان است. اما از آنجا که روس ها نفوذ قابل توجهی بر ارمنستان، رقیب جمهوری آذربایجان دارند، خطوط انتقال این منطقه در معرض خطر قرار دارد.

به گزارش آران نیوز، لوک کافی از مدیران بنیاد هریتج و 'افغان نیفتی' مدیرمرکز سیاست های کاسپین در واشنگتن در گزارشی با عنوان 'چرا غرب به آذربایجان نیاز دارد؟' افزودند: تنها یک راه برای انتقال نفت و گاز آسیا به اروپا بدون عبور از روسیه و ایران وجود دارد و آن گنجه آذربایجان است. به عبارت دیگر سه راه برای انتقال انرژی از آسیا به اروپا وجود دارد؛ ایران، روسیه و جمهوری آذربایجان. اما با توجه به روابط غرب با مسکو و تهران، تنها راه برای تجارت هنگفت انرژی از آسیا به اروپا، از کشور کوچک حاشیه دریای خزر، جمهوری آذربایجان می گذرد.

حال اگر یک پنجم قلمرو جمهوری آذربایجان که توسط ارمنستان اشغال شده را هم فاکتور بگیریم، یک نوار باریک به عرض ۶۰ مایل برای این تجارت باقی می ماند که این باریکه در گنجه دومین شهر بزرگ آذربایجان قرار گرفته است. اما از آنجا که روس ها نفوذ قابل توجهی بر ارمنستان، رقیب آذربایجان دارند، تجارت این منطقه نیز در معرض خطر قرار دارد. موضوع وابستگی اروپا به نفت و گاز روسیه از زمانی که خط لوله 'نورد استریم ۲'، یعنی خط لوله گاز پیشنهادی روسیه که از آلمان می گذرد و به اروپا می رسد، اهمیت بیشتری پیدا کرده است. اروپا ۴۰ درصد از نیاز گاز طبیعی خود را از طریق روسیه تامین می کند که این میزان یعنی ۲۰۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی.

از طرفی روسیه در کارنامه تاریخی خود سابقه استفاده از انرژی را به عنوان ابزار تجاوز دارد. از سوی دیگر، هر بشکه نفت و متر مکعب گازی که اروپا می تواند از آذربایجان، قزاقستان یا ترکمنستان خریداری کند بسیار کمتر از مقداری است که اروپا از روسیه خریداری می کند. در حال حاضر سه خط لوله نفت و گاز در این منطقه وجود دارد که از روسیه، ایران و گنجه عبور می کنند. خط لوله باکو-تفلیس-جیحان که از آذربایجان و از طریق گرجستان و ترکیه عبور کرده و قرار است گاز ایتالیا و سپس سایر نقاط اروپا را تامین کند.

به دریای سیاه و سپس به اروپا می رساند و خط لوله جنوبی قفقاز که از آذربایجان و ترکیه عبور کرده و قرار است گاز ایتالیا و سپس سایر نقاط اروپا را تامین کند. این خط لوله که قرار است تامین کننده انرژی جنوب اروپا باشد و از گنجه عبور می کند، در حال حاضر تقریباً ۱۰۰ درصد وابسته به خط لوله روسیه است. اما فقط خطوط نفت و گاز نیست که اروپا را به قلب آسیا متصل می کند. کابل های فیبر نوری که غرب اروپا را به کشورهای حاشیه خزر پیوند می دهند نیز از طریق گنجه عبور می کنند. از سوی دیگر کارزار در حال انجام افغانستان با همکاری ناتو و آمریکا نیز بر اهمیت گنجه می افزاید چرا که در جریان این کارزار بیش از یک سوم نیروهای آمریکایی، سوخت، غذا و لباس شان از این طریق تامین می شد.

همه اینها بدان معنی است روسیه هر کاری می تواند انجام دهد تا استفاده غرب از گنجه را دشوار کند. به همین دلیل روسیه با اعمال نفوذ در جنوب قفقاز به مناقشات به ویژه در منطقه 'ناگورنو قره باغ' (ارتفاعات قره باغ) دامن زده است. در واقع این مناقشه نبرد میان ارمنستان و آذربایجان بر سر منطقه قره باغ است که خیلی زود تبدیل به جنگی خونین شد و حدود ۳۰ هزار کشته و صدها هزار آواره برجای گذاشت. در نتیجه این درگیری و از سال ۱۹۹۲، نیروها و شبه نظامیان حمایت شده از سوی ارمنستان تقریباً ۲۰ درصد این سرزمین را اشغال کردند؛ سرزمینی که جامعه جهانی آن را به عنوان بخشی از آذربایجان به رسمیت می شناسد. از طرفی با توجه به اینکه بیشتر خط لوله های نفت و گاز اصلی که از طریق گنجه به اروپا می رسد، در نزدیکی خط مقدم میدان نبرد بر سر قره باغ قرار دارد، مسکو می داند هر گونه افزایش خشونت در این منطقه حیات این خطوط لوله را تهدید می کند. لذا با توجه به نفوذ روسیه بر ارمنستان، تحریک برای آغاز درگیری های دوباره کارچندان دشواری برای مسکو نیست.

در این میان غرب هم اهرم فشار چندان قدرتمندی برای فشار بر مسکو در دست ندارد و حتی با وجود اینکه ماه گذشته شاهد ناآرامی های فراوانی در ارمنستان بودیم، روی کار آمدن نخست وزیر جدید هم نتوانست از نفوذ کرملین بر ارمنستان بکاهد.

لذا با توجه به روابط مسکو با ایران، ایالات متحده و اروپا باید روابط خود با باکو را به دلیل اهمیتش در تجارت انرژی در اولویت قرار دهند. از سوی دیگر، غرب باید برای روابط صمیمانه با ارمنستان تلاش کند، اما ایالات متحده در هنگام تعیین اولویت های راهبردی خود در منطقه باید واقع بینانه وارد عمل شود.

در واقع راهبرد امنیت ملی دولت ترامپ هم بر ضرورت توسعه روابط مناسب با متحدان پایدار تاکید دارد و این موضوع به ویژه در قفقاز جنوبی ضرورت دارد. چراکه کاهش تنش ها در این منطقه به جریان درست انرژی و ارتباطات کمک می کند.

در نهایت اگر نگاهی به تاریخ طولانی گنجه بیاندازیم، تجارت و بازرگانی در این شهر، به زمان داد و ستد در جاده ابریشم بازمی گردد. بنابراین امروز هر راهبردی که قدرت روسیه، ایران و گسترش اقتصادی چین را مورد توجه قرار دهد باید اهمیت ژئوپلیتیک گنجه هر چند کوچک را نیز در نظر داشته باشد.

'فارن پالیسی' نام نشریه خبری سیاسی-اقتصادی است که بنیانگذاران آن 'ساموئل هانتینگتون' و 'وارن منشل' می باشند. این نشریه در سال ۱۹۷۰ بنیان نهاده شد. محتوای اخبار و گزارش های این نشریه بر امور جهانی، حوادث جاری و سیاست داخلی و بین المللی متمرکز است. 'موشه نعیم' از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ سردبیر آن بود. در سال ۲۰۰۸ شرکت واشنگتن پست متعلق به هلدینگ گراهام آترا خریداری کرد، و از سال ۲۰۱۰ سوزان گلاسر سردبیر آن شد.